

ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Національного університету

«Одеська юридична академія»,

професор О. Годощак

05

2025 р.

ВИСНОВОК

Національного університету «Одеська юридична академія» щодо докторської дисертації Панченко Анни Олександрівни на тему: «Недержавне соціальне забезпечення як форма соціального захисту» за спеціальністю 12.00.05 – «трудове право; право соціального забезпечення».

ВИТЯГ

з протоколу засідання фахового семінару кафедр трудового права та права соціального забезпечення, цивільного права та цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія» від 28 травня 2025 року.

Присутні:

доктор юридичних наук, професор Г.І. Чанишева, доктор юридичних наук, професор Є.О. Харитонов, доктор юридичних наук, професор Н.Ю. Голубєва, доктор юридичних наук, професор І.В. Лагутіна, доктор юридичних наук, доцент К.В. Бориченко, кандидат юридичних наук, доцент М.І. Наньєва, кандидат юридичних наук, доцент О.В. Пожарова, кандидат юридичних наук, доцент А.О. Панченко, асистент А.О. Кіліміченко, лаборант К.О. Беляєва.

З присутніх – 5 докторів юридичних наук та 3 кандидати юридичних наук-фахівці за профілем поданої на розгляд дисертації.

Порядок денний:

Обговорення дисертації Панченко А.О. на тему «Недержавне соціальне забезпечення як форма соціального захисту» за спеціальністю 12.00.05 – «трудове право; право соціального забезпечення» щодо рекомендації для попереднього розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді з присудження наукового ступеня доктора наук.

Слухали:

Доповідь к.ю.н., доцента А.О. Панченко на тему «Недержавне соціальне забезпечення як форма соціального захисту», поданої на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.05 – «трудове право; право соціального забезпечення».

Доповідачка обґрунтувала актуальність обраної теми, визначила мету, завдання, методологію дисертаційного дослідження, охарактеризувала об'єкт та предмет, виклала наукові положення та висновки, що виносяться на захист, вказала науково-практичну значимість роботи, надала відомості щодо впровадження результатів дослідження.

За підсумками дисертаційного дослідження, А.О. Панченко сформульовано низку теоретичних та практичних положень і пропозицій щодо удосконалення чинного законодавства України, серед яких, зокрема:

до Конституції України:

статтю 46 доповнити частиною четвертою такого змісту: «Держава заохочує добровільне соціальне страхування, сприяє розширенню благодійної діяльності та інших видів недержавного соціального забезпечення, вживає організаційно-правові та фінансові заходи, спрямовані на стимулювання їх розвитку»;

до Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації»:

доповнити статтею, закріпивши в ній такі принципи благодійної діяльності: 1) законність; 2) демократизм; 3) відкритість та прозорість; 4) неприбутковість і безоплатність; 5) цільове використання ресурсів; 6) відносна самостійність та незалежність; 7) свобода об'єднань; 8) добровільність; 9) систематичність; 10) доцільність; 11) підконтрольність»;

«доповнити статтею про сфери соціального захисту, на які поширюється благодійна діяльність у такій редакції: «1. Благодійна діяльність у сфері соціального захисту включає соціальну підтримку малозабезпечених осіб; соціальну реабілітацію безробітних, осіб з інвалідністю, інших осіб, які через свої фізичні чи інтелектуальні особливості, інші обставини не можуть самостійно реалізувати свої права та законні інтереси; надання допомоги постраждалим в результаті стихійних лих, катастроф природного чи техногенного характеру, соціальних, національних, релігійних конфліктів, жертвам репресій, біженцям, внутрішньо переміщеним особам; сприяння укріпленню престижу та ролі сім'ї в суспільстві; захист материнства, дитинства, батьківства; соціальну реабілітацію дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування,

безпритульних дітей, інших дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах; надання безкоштовної юридичної та правової допомоги. 2. Законами України можуть визначатися додаткові напрями благодійної діяльності у сфері соціального захисту»;

доповнити статтею про форми благодійної діяльності в такій редакції: «Благодійна діяльність здійснюється у таких формах, як волонтерська діяльність, гуманітарна діяльність, меценатство, донорство та трансплантаційна діяльність, миротворча діяльність та інші, не заборонені законом форми»;

внести зміни до пункту другого частини першої статті 1 Закону, виклавши визначення поняття благодійної діяльності у такій редакції: «благодійна діяльність – це одноразова чи систематична участь благодійника у наданні майнової (фінансової) допомоги або здійсненні обслуговування, виконання інших робіт для досягнення визначених законодавством цілей, що не передбачає одержання благодійником прибутку, а також сплати будь-якої винагороди або компенсації благодійнику (окрім випадків, коли таке майно передається на пільгових умовах) від імені або за дорученням бенефіціара»;

частину першу статті 5 доповнити пунктом 10 такого змісту: «10) донація крові та/або компонентів крові, трансплантація анатомічних матеріалів людини (органів (їх частин), тканин, анатомічних утворень, клітин людини або тварини, фетальних матеріалів людини)»;

до Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення»:

вилучити із визначення системи недержавного пенсійного забезпечення в частині першій статті 2 Закону слова «додаткових до загальнообов'язкового державного пенсійного страхування», виклавши його у такій редакції: «система недержавного пенсійного забезпечення – це складова частина системи накопичувального пенсійного забезпечення, яка ґрунтується на засадах добровільної участі фізичних та юридичних осіб, крім випадків, передбачених законами, у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання учасниками недержавного пенсійного забезпечення пенсійних виплат»;

в окремому абзаці частини першої статті 1 Закону закріпити визначення поняття «критичний стан здоров'я» у такій редакції: «критичний стан здоров'я – стан здоров'я, який безпосередньо загрожує життю людини та вимагає негайного медичного впливу з проведенням реабілітаційних заходів або систематичної терапії для підтримання життєдіяльності»;

в окремому абзаці частини першої статті 4 закріпити принцип «обов'язку фізичних осіб турбуватись про майбутнє соціальне забезпечення»;

до Закону України «Про волонтерську діяльність»:

внести зміни до абзацу першого частини першої статті 1, замінивши слова «неприбуткову діяльність» на «безкорисливу» у визначенні волонтерської діяльності, виклавши його у такій редакції: «Волонтерська діяльність – добровільна, соціально спрямована, безкорислива діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги» та «безоплатно» у визначенні волонтерської допомоги в абзаці другому частини першої статті 1 на «безкорисливо», виклавши його у такій редакції: «Волонтерська допомога – роботи та послуги, що безкорисливо виконуються і надаються волонтерами»;

до Закону України «Про гуманітарну допомогу»:

доповнити частину першу статті першої Закону пунктом 1-1, закріпивши поняття гуманітарної діяльності у такій редакції: «гуманітарна діяльність – добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється донорами шляхом надання гуманітарної допомоги.

гуманітарна діяльність є формою благодійної діяльності»;

до Бюджетного кодексу України:

«внести зміни до підпункту а) пункту 4 частини першої ст. 89, виклавши його у такій редакції: «а) державні програми соціального забезпечення: притулки для дітей, центри соціально-психологічної реабілітації дітей та соціальні гуртожитки для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування (якщо не менше 70 відсотків кількості дітей, які перебувають у цих закладах, припадає на територію відповідної територіальної громади), малі групові будинки; територіальні центри соціального обслуговування (надання соціальних послуг); центри соціальної реабілітації дітей з інвалідністю; центри професійної реабілітації осіб з інвалідністю, дитячі будинки сімейного типу, прийомні сім'ї; компенсації фізичним особам та іншим суб'єктам недержавного сектору, які надають соціальні послуги громадянам похилого віку, особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю, хворим, які не здатні до самообслуговування і потребують сторонньої допомоги».

Також при здійсненні дисертаційного дослідження А.О. Панченко отримано низку власних теоретичних висновків, що стосуються недержавного соціального забезпечення, а також сформульовано окремі практичні рекомендації щодо вдосконалення норм законодавства. До таких висновків, зокрема, належать наступні:

1. Право на недержавне соціальне забезпечення є мірою можливої поведінки особи, що забезпечується юридичними обов'язками інших осіб у наданні матеріальної допомоги, соціального обслуговування та інших видів підтримки з

метою профілактики, подолання або зниження ступеня негативного впливу соціальних ризиків, що здійснюються за рахунок недержавних джерел фінансування суб'єктами недержавного сектору.

2. Право на недержавне соціальне забезпечення характеризується такими ознаками: виступає складовою права на соціальний захист; є похідним від права на життя; належить кожному, а не лише громадянам відповідної держави; є позатериторіальним, оскільки належить людині незалежно від місця постійного проживання; є позитивним, тобто спрямованим на підвищення якості життя особи (групи осіб); має особливий механізм реалізації у вигляді утримання держави від втручання у здійсненні його особою; дуалістична (змішана) природа: по-перше, засобом його реалізації особою задовольняються її інтереси – ліквідація або зниження негативних наслідків того чи іншого соціального ризику, покращення матеріального становища тощо; по-друге, забезпечується виконання соціальної функції держави як однієї з основних напрямів її діяльності та можливість для особи вимагати соціального захисту; має майновий характер; є індивідуальним; спрямоване на попередження настання, подолання чи пом'якшення впливу соціальних ризиків тощо.

3. У становленні та розвитку законодавства про недержавне соціальне забезпечення на території сучасної України (в межах кордонів 1991 р.) видається доцільним виокремити такі етапи:

- перший етап – дохристиянський (до 988 р.), для якого характерні соціальне забезпечення за ініціативою громади та сім'ї, поодинокі прояви благодійної діяльності, не систематичність підтримки, відсутність законодавчих актів про недержавне соціальне забезпечення;

- другий етап (кінець X ст. – початок XVIII ст.) – період прийняття та поширення християнства на території сучасної України, що спричиняє зародження благодійної діяльності за рахунок заможних членів суспільства, утвердження ролі церкви як суб'єкта соціального забезпечення. Приймається перший акт у сфері благодійної діяльності – Статут князя Володимира (996 р.), яким на духовенство покладається обов'язок здійснювати громадське піклування, віддаючи десятину;

- третій етап (початок XVIII-XIX ст.) – благодійна діяльність набуває ознак престижності, значно поширюючись після проголошення Конституцією Пилипа Орлика (1710 р.) завданням влади захищати непривілейовані групи суспільства. У цей час виникає меценатство;

- четвертий етап (XIX – початок XX ст.) – розвиток промисловості та виробництва зумовлює зміни в системі соціального захисту, складовими якої стають державне страхування (переважно, державних службовців) та недержавне

(приватне) страхування у вигляді емеритальних кас – інститутів добровільного страхування, які стають прототипами сучасних недержавних пенсійних фондів.

У результаті підписання «Протоколів угод» (1905 р.) – перших колективних договорів, які торкалися інтересів власників та найманих робітників харківських типографій та паравозобудівного заводу, зароджується колективно-договірне регулювання суспільних відносин у сфері праці та соціального забезпечення;

- п'ятий етап (1917 – 1996 рр.) – характеризується відсутністю недержавних інститутів соціального страхування, знищенням заможних благодійників як класу, внаслідок чого занепадає одноосібна благодійна діяльність. В часи Другої світової війни благодійна діяльність знову зазнає піднесення, передусім, під егідою Червоного Хреста України.

На цьому етапі закріплюється на законодавчому рівні колективно-договірне регулювання суспільних відносин у сфері праці та соціального забезпечення в результаті прийняття 2 грудня 1922 року Кодексу законів про працю УРСР, в якому містилась окрема глава «Колективний договір». До 1971 р. колективно-договірне регулювання зазнає суттєвих змін – від зростання ролі колективного договору до припинення його укладання, втрати нормативно-правової природи та трактування колективного договору як господарсько-політичної угоди. Важливим стало прийняття 10 грудня 1971 року чинного КЗпП України, у главі II якого закріплюються норми про колективний договір, згодом – Закону України «Про колективні договори і угоди» від 1 липня 1993 року, завдяки чому трудовим колективам надається можливість впливати на встановлення умов праці та соціального забезпечення;

- шостий етап (1996 р. по теперішній час) – період розвитку законодавства про недержавне соціального забезпечення. Цей період пов'язується із формуванням конституційних засад для розвитку недержавного соціального забезпечення, реформуванням пенсійної системи України – запровадженням недержавного пенсійного забезпечення, прийняттям Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 09 липня 2003 року № 1057-IV, реформуванням системи соціальних послуг, а саме – посиленням договірних засад та збільшенням можливостей для розвитку недержавного сектору, розквітом благодійної діяльності у широкому діапазоні її форм. На цьому етапі формується сучасна нормативно-правова база з окремих видів недержавного соціального забезпечення.

4. Поняття «соціальний захист» та «соціальне забезпечення» співвідносяться як ціле і частина, адже соціальний захист – це комплекс організаційних, юридичних, економічних і фінансових заходів, спрямованих на профілактику,

подолання або зниження ступеня негативного впливу соціальних ризиків, за рахунок не заборонених законом джерел фінансування; соціальне забезпечення – організаційно-правова діяльність держави та суб'єктів недержавного сектору, що виражається у наданні окремих видів соціального захисту особам, які зіштовхнулися зі складними життєвими обставинами (соціальними ризиками), за рахунок державних і місцевих бюджетів та інших, не заборонених законом, джерел фінансування.

5. Поняття недержавного соціального забезпечення видається доцільним визначити у декількох значеннях: 1) як організаційно-правова форма соціального захисту населення; 2) як правовий інститут у системі права соціального забезпечення; 3) як діяльність зобов'язаних суб'єктів недержавного сектору.

Недержавне соціальне забезпечення як організаційно-правової форма соціального захисту населення полягає у наданні грошових виплат, медичної допомоги, соціальних послуг, пільг особам, які зіштовхнулися із соціальними ризиками, з метою профілактики, подолання або зниження ступеня їх негативного впливу, за рахунок відмінних від державних джерел фінансування суб'єктами недержавного сектору.

Як правовий інститут у системі права соціального забезпечення недержавне соціальне забезпечення є сукупністю взаємопов'язаних правових норм, що регулюють відносини із надання грошових виплат, медичної допомоги, соціальних послуг, пільг особам, які зіштовхнулися із соціальними ризиками, з метою профілактики, подолання або зниження ступеня їх негативного впливу, за рахунок відмінних від державних джерел фінансування суб'єктами недержавного сектору.

Недержавне соціальне забезпечення є діяльністю зобов'язаних суб'єктів недержавного сектору з надання окремих видів соціального захисту особам, які зіштовхнулися із соціальними ризиками, з метою профілактики, подолання або зниження ступеня їх негативного впливу, за рахунок відмінних від державних джерел фінансування.

6. На підставі аналізу чинного законодавства України видається доцільним виділення таких видів недержавного соціального забезпечення, як: 1) недержавне пенсійне забезпечення; 2) благодійна діяльність; 3) недержавні соціальні послуги; 4) інші види, які не є в чистому вигляді недержавними, але можуть бути такими за певних умов.

Види соціального захисту в рамках недержавного соціального забезпечення можуть визначатися на рівні закону, актів соціального діалогу, актів органів місцевого самоврядування, індивідуальних договорів.

7. Для недержавного соціального забезпечення притаманні особливі принципи його здійснення. Враховуючи те, що недержавне соціальне забезпечення становить окремий інститут права соціального забезпечення, ці принципи є внутрішньогалузевими. Серед таких принципів варто виділяти: добровільність; принцип позитивної правової відповідальності за рівень життя; принцип недержавного фінансування; принцип забезпечення дотримання державних соціальних стандартів.

8. Необхідно визначити на законодавчому рівні принципи недержавного соціального забезпечення в цілому та окремих його видів. У чинному законодавстві закріплені принципи лише такого виду недержавного соціального забезпечення, як недержавне пенсійне забезпечення.

9. Правовідносини із недержавного соціального забезпечення – це урегульовані нормами права суспільні відносини щодо надання грошових виплат, соціальних послуг, медичної допомоги, пільг особам, які зіштовхнулись із соціальними ризиками, з метою профілактики, подолання або зниження ступеня їх негативного впливу, що здійснюється суб'єктами недержавного сектору за рахунок відмінних від державних джерел фінансування.

10. Для правовідносин із недержавного соціального забезпечення характерними є властивості, які видається доцільним поділяти на: 1) властивості, притаманні для правовідносин в цілому; 2) властивості галузевих соціально-забезпечувальних правовідносин, частиною яких є правовідносини із недержавного соціального забезпечення; 3) властивості, характерні власне для правовідносин із недержавного соціального забезпечення.

До останньої групи властивостей входять: 1) виникнення зобов'язання у їх суб'єктів переважно внаслідок добровільно визначеного та взятого на себе обов'язку; 2) встановлення факту наявності відповідного соціального ризику згідно із законодавчо передбаченою процедурою – не є атрибутивним елементом фактичного складу для їх виникнення; 3) особливості регулювання відповідних суспільних відносин, які полягають у: «подвійному регулюванні» – із поєднанням централізованого та децентралізованого регулювання з переважанням останнього, яке може існувати на територіальному (місцевому), локальному та договірному рівнях; застосуванні особливого поєднання способів правового регулювання, серед яких основним є дозвіл, у той час, як припис застосовується для визначення умов реалізації права на той чи інший вид недержавного соціального забезпечення, а заборона – лише в поодиноких випадках; поєднанні координації з субординацією, що можлива лише у випадку вимоги зобов'язального суб'єкту відповідної поведінки від суб'єкту, який претендує на соціальне забезпечення.

11. Суб'єктів правовідносин із недержавного соціального забезпечення за змістом належних їм прав і обов'язків доцільно поділяти на: 1) суб'єктів права на недержавне соціальне забезпечення, які отримують окремі види соціального захисту в разі настання соціального ризику або з метою його профілактики; 2) суб'єктів, які надають окремі види соціального захисту в рамках недержавного соціального забезпечення; 3) суб'єктів, які сприяють отриманню конкретного виду соціального захисту в рамках недержавного соціального забезпечення.

Для деяких видів недержавного соціального забезпечення виділення другої і третьої групи суб'єктів правовідносин із недержавного соціального забезпечення є умовним.

12. Суб'єктами права на недержавне соціальне забезпечення є «вразливі групи населення», розуміння яких ускладнює оціночний та міждисциплінарний характер цієї правової категорії. Видається необхідним розширення закріпленого у Законі України «Про соціальні послуги» переліку чинників, які впливають на можливість потрапляння у складні життєві обставини. До цього переліку доцільно включивши безпритульність, наявність алкогольної, наркотичної або іншої залежності, внутрішнє переміщення, втрату чи пошкодження житла через воєнні дії тощо.

13. Суб'єктами, які надають окремі види соціального захисту в рамках недержавного соціального забезпечення, є недержавні пенсійні фонди, громадські об'єднання (благодійні, волонтерські організації тощо), релігійні організації, органи місцевого самоврядування, заклади соціального захисту приватної та комунальної форм власності, приватні підприємства та роботодавці-фізичні особи (у тому числі – особи, які займаються підприємницькою діяльністю), окремі фізичні особи;

Юридичний обов'язок у змісті правовідносин із недержавного соціального забезпечення є мірою необхідної поведінки суб'єкта відповідних правовідносин, яка визначена законодавством або умовами договору.

14. Соціальні ризики як підстави виникнення правовідносин із недержавного соціального забезпечення можуть бути закріплені в актах централізованого, муніципального чи локального рівня або у договорі (колективному або трудовому договорі).

15. Відносини із недержавного пенсійного забезпечення доцільно включати до предмету права соціального забезпечення, а не цивільного права, передусім, через їх мету – зниження впливу соціального ризику, який закріплюється у пенсійному контракті як одному з видів соціально-забезпечувальних договорів.

16. Благодійна діяльність як вид недержавного соціального забезпечення здійснюється у таких формах, як волонтерська діяльність, гуманітарна діяльність, меценатство, донорство та трансплантаційна діяльність, миротворча діяльність та інші, не заборонені законом форми.

17. Видається доцільним імплементувати в національне законодавство досвід Республіки Казахстан щодо корпоративної волонтерської діяльності як колективної участі співробітників певної організації у волонтерських програмах (проектах) і волонтерських акціях за підтримки своєї організації. Крім цього, виділити серед суб'єктів волонтерської діяльності нових суб'єктів – координатора та організатора, закріпивши на законодавчому рівні їх правові статуси, що оптимізує роботу волонтерів.

18. Соціальні послуги, які надаються на основі договору суб'єктами недержавного сектору, мають соціально-забезпечувальну природу через поширення на суб'єктів, які їх надають, державних соціальних стандартів, незалежно від їх форми власності та виду господарювання.

19. На основі позитивного досвіду Великобританії щодо проведення он-лайн опитування та спілкування в реальному часі із користувачами послуг через систему «e-government» видається доцільним імплементувати в національну юридичну практику опитування отримувачів соціальних послуг, шляхом доповнення подібною опцією порталу Дія, що позитивно позначиться на якості соціального обслуговування.

20. Роль роботодавця як суб'єкта соціально-забезпечувальних правовідносин може виражатись у двох формах: 1) він виступає суб'єктом загальнообов'язкових соціально-страхових правовідносин у якості страхувальника; має зобов'язання у сфері зайнятості та працевлаштування тощо; 2) є суб'єктом, яким додатково до закріплених на законодавчому рівні обов'язків щодо здійснення соціального забезпечення, можуть бути ініційовані різні соціальні програми, благодійність (як щодо своїх найманих працівників або членів їх сімей, так і інших осіб), недержавне пенсійне забезпечення (через створення недержавних корпоративних пенсійних фондів), підвищення розмірів існуючих видів соціального захисту або запровадження нових. Локальні акти, колективний чи індивідуальний трудовий договір можуть включати т.з. «соціальний пакет» із вказаними заходами.

21. Суб'єкти підприємницької діяльності можуть виступати учасниками благодійної діяльності через два формати: 1) виступаючи джерелом фінансування підтримки тих чи інших категорій населення; 2) через організацію підприємництва, яке носить характер соціального.

22. Органи місцевого самоврядування за сучасних умов доцільно визнавати суб'єктами правовідносин із недержавного соціального забезпечення через можливість за їх ініціативою та за рахунок власних ресурсів запроваджувати й реалізувати місцеві цільові програми, спрямовані на підтримку осіб (їх груп), які зіштовхнулись із соціальними ризиками.

Структура та обсяг докторської дисертації зумовлені метою і логікою дослідження та складаються з анотації державною й англійською мовами, вступу, трьох розділів, що містять 11 підрозділів, висновків, списку використаних джерел.

По закінченню доповіді А.О. Панченко в обговоренні докторської дисертації взяли участь:

Доктор юридичних наук, професор Г.І. Чанишева відмітила, що робота є ґрунтовним науковим дослідженням, яка має значну актуальність, містить повно розкриті питання, правильні висновки, логічні та значимі для практики пропозиції щодо змін у законодавчі акти України. Зазначила, що дисертація Панченко Анни Олександрівни на тему «Недержавне соціальне забезпечення як форма соціального захисту», подана на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.05 – «трудове право; право соціального забезпечення», може бути рекомендована для попереднього розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді з присудження наукового ступеня доктора наук.

Доктор юридичних наук, доцент К.В. Бориченко надала високу оцінку докторської дисертації, зробила акцент на тому, що висновки авторки є цінними для науки та практики, а пропозиції щодо змін до законодавства України є обґрунтованими та виваженими. Відзначила, що Анна Олександрівна здійснила ретельне дослідження теорії та практики недержавного соціального забезпечення на сучасному етапі розвитку права соціального забезпечення. Також відзначала, що заслуговує схвалення запропоноване авторкою виділення благодійної діяльності як окремого виду недержавного соціального забезпечення, пропозиції щодо вдосконалення законодавчої дефініції благодійної діяльності, закріплення принципів її здійснення та форм.

Вказала, що дисертація А.О. Панченко на тему «Недержавне соціальне забезпечення як форма соціального захисту», подана на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.05 – «трудове право; право соціального забезпечення», може бути рекомендована для попереднього розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді з присудження наукового ступеня доктора наук.

Доктор юридичних наук, професор І.В. Лагутіна відзначила, що викладені дисертанткою наукові положення за своєю суттю є достатньо обґрунтованими, оскільки базуються на детальному дослідженні наявних науково-теоретичних підходів та актів чинного національного законодавства, законодавства окремих зарубіжних країн (Польща, Казахстан, Німеччина та інші). Також зазначила, що актуальність обраної теми дослідження не викликає сумнівів. Окремо позитивно відзначеною була пропозиція дисертантки доповнити ст. 46 Конституції України нормою: «Держава заохочує добровільне соціальне страхування, сприяє розширенню благодійної діяльності та інших видів недержавного соціального забезпечення, вживає організаційно-правові та фінансові заходи, спрямовані на стимулювання їх розвитку», що позитивно позначиться на розвитку досліджуваної організаційно-правової форми соціального захисту в Україні.

Кандидат юридичних наук, доцент О.В. Пожарова зазначила, що предмет дисертації, його мета та завдання сформульовані достатньо чітко, відповідно до обраної теми й відображають комплексний підхід авторки до наукового дослідження. В дисертаційній роботі проаналізовано теоретичні та практичні аспекти недержавного соціального забезпечення, що має важливе значення для розвитку теорії цієї галузі, правотворчої та правозастосовної практики.

В цілому робота А.О. Панченко відповідає встановленим вимогам, виконана на достатньо високому науковому рівні та може бути рекомендована для попереднього розгляду та захисту.

Кандидат юридичних наук М.І. Наньєва позитивно відзначила виконане дослідження, вказавши, що дисертація є першим у вітчизняній науці права соціального забезпечення спеціальним комплексним дослідженням недержавного соціального забезпечення через призму широкого кола його видів, на існування багатьох із яких та високу роль у боротьбі із впливом соціальних ризиків раніше на рівні теорії права соціального забезпечення не зверталась увага. Сформульовані слушні пропозиції щодо вдосконалення механізму здійснення права на соціальний захист в цілому та недержавне соціальне забезпечення, зокрема.

Дисертаційна робота виконана на належному науковому рівні і повністю відповідає вимогам та може бути рекомендовано до попереднього розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді з присудження наукового ступеня доктора наук на здобуття ступеня доктора юридичних наук.

Після обговорення докторської дисертації учасниками фахового семінару було надано слово **рецензентам** наукової праці: доктору юридичних наук,

професору Є.О. Харитонову, доктору юридичних наук, професору Н.Ю. Голубевій та доктору юридичних наук, професору І.В. Лагутіній.

Доктор юридичних наук, професор Є.О. Харитонов відзначив, що висока ефективність реалізації прав людини – одне із фундаментальних завдань, які поставлені перед Україною після проголошення її суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою. Одним із найважливіших прав людини є проголошене у ст. 46 Конституції України право на соціальний захист, на реалізацію якого спрямована широко представлена різними організаційно-правовими формами система соціального захисту України, для правового забезпечення якої сьогодні притаманні суттєві трансформації.

У період становлення громадянського суспільства та побудови правової держави в Україні поступово розширюється диспозитивна складова соціально-забезпечувальних відносин. В рамках цього особливої ваги набуває недержавне соціальне забезпечення як форма, у якій ця складова проявляється найбільше. Крім цього, умови воєнного стану, розширення кола соціальних ризиків та не завжди готовність та спроможність держави ефективно здійснювати підтримку населення вимагають пошуку нових можливостей, однією із яких виступає підтримка за рахунок суб'єктів недержавного сектору. Позаяк тренд все більшого розширення недержавного соціального забезпечення (благодійної діяльності, волонтерської допомоги, недержавних соціальних послуг тощо), зазначена проблематика досі не здобула достатньої уваги вчених. Та і в цілому, досліджуючи недержавне соціальне забезпечення, представники галузевої науки переважно розглядали його лише через призму недержавного пенсійного забезпечення, в той час, як коло його видів, як доводиться у дисертаційній роботі – на багато ширше.

Відсутність у науці права соціального забезпечення спеціальних комплексних досліджень теоретичних та практичних проблем недержавного соціального забезпечення свідчить про актуальність дисертаційної роботи А.О. Панченко та неабияку своєчасність, враховуючи сьогодишню динаміку розвитку сфери соціального захисту та притаманні цьому процесу тенденції.

Зміст дисертаційної роботи дає підстави стверджувати, що авторка ґрунтовно опрацювала значний обсяг наукових джерел з проблематики недержавного соціального забезпечення. Логічність та послідовність виконаного дослідження забезпечувалися чітко визначеними завданнями дослідження, його об'єктом та предметом. Висновки та рекомендації, що містяться в дисертаційній роботі А.О. Панченко, будуть корисними як для розвитку науки права соціального забезпечення, так і для вдосконалення правового регулювання недержавного

соціального забезпечення, а також виправлення окремих недоліків правозастосовної практики.

Назва дисертації відповідає обраній спеціальності та суті вирішеної наукової проблеми. Наукова полеміка, що її веде автор на сторінках дисертації, здійснюється коректно, з дотриманням правил етики наукової дискусії. Дисертація виконана літературною мовою, позиції, сформульовані у дослідженні, мають творчий, самостійний характер. Технічне оформлення роботи відповідає всім встановленим стандартам і вимогам МОН України.

У цілому загальні висновки дисертації мають відповідне значення для розвитку науки права соціального забезпечення та вдосконалення правозастосовної практики у відповідній сфері.

Зокрема, важливими для доктрини та практики є запропоновані автором визначення недержавного соціального забезпечення, доведення самостійності цієї організаційно-правової форми, виокремлення видів недержавного соціального забезпечення, формулювання принципів, на основі яких воно здійснюється. Окремо позитивно слід відзначити пропозицію автора виділяти «принцип самостійної правової відповідальності за рівень життя», адже ідеї та цінності, які його формують, на сучасному етапі розвитку системи соціального захисту України, відображають трансформації, які відбуваються у правовій свідомості та культурі населення, відмову від архаїчних поглядів на те, що лише держава повинна бути тим суб'єктом, на якого покладається вся відповідальність в контексті соціального захисту. Закладені в його основу цінності впливають на покращення рівня життя як осіб, які зіштовхнулись із соціальними ризиками, так і населення в цілому.

У цілому слід відмітити високий загальний рівень проведеного дослідження, оскільки крім теоретичних положень, цінним у роботі є їх зв'язок з практичною площиною застосування висновків та результатів наукового пошуку.

Водночас окремі висновки та твердження, представлені у дисертації, видаються дискусійними і потребують додаткового обґрунтування.

Так, у тексті дисертації авторкою переважно приділяється увага саме соціально-забезпечувальним відносинам із недержавного соціального забезпечення, що дає підстави припускати, що інші групи відносин, які становлять предмет права соціального забезпечення, недержавне соціальне забезпечення не включає. Видається така позиція А.О. Панченко потребує уточнення з огляду на те, що предмет права соціального забезпечення окрім соціально-забезпечувальних відносин – без сумніву, його ядра, формують також процедурні та процесуальні відносини (або процедурно-процесуальні, як зазначається деякими авторами).

Крім цього, під час дослідження права на недержавне соціальне забезпечення дисертанткою зазначається, що воно є індивідуальним. Звідси постає логічне питання: чи може колективний суб'єкт бути його носієм та, відповідно, виступати отримувачем того чи іншого виду соціального захисту?

Загалом дисертація А.О. Панченко є самостійним, завершеним дослідженням, яке є внеском у юридичну науку, що розв'язує важливу проблему як наукового, так і прикладного значення, відповідно.

Тим не менше, варто відмітити те, що окреслені зауваження та вказівки на спірні твердження носять переважно дискусійний та уточнюючий характер і не знижують позитивної оцінки дисертаційної роботи, наукової новизни і обґрунтованості переважної більшості її положень та висновків.

Таким чином, дисертація А.О. Панченко на тему «Недержавне соціальне забезпечення як форма соціального захисту» виконана на високому науково-теоретичному рівні, є самостійним, завершеним науковим дослідженням, в якому отримані нові науково-обґрунтовані висновки, достатня кількість наукових публікацій, відповідає вимогам, передбаченим пунктами 7 та 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою КМУ від 17 листопада 2021 р., та може бути рекомендована до спеціалізованої вченої ради з присудження наукового ступеня доктора наук для попереднього розгляду і захисту на здобуття ступеня доктора юридичних наук.

Доктор юридичних наук, професор Н.Ю. Голубєва відзначила, що дослідження проблематики недержавного соціального забезпечення у праві соціального забезпечення проведено А.О. Панченко на високому науково-теоретичному рівні на основі поєднання загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання в їх взаємному зв'язку та доповненні один одного, що зумовило високий ступінь обґрунтованості та достовірності висновків докторської дисертації.

Основні положення дисертації опрацьовані з залученням значного масиву спеціальної літератури. Окремої позитивної оцінки заслуговує використання великої кількості матеріалів практики діяльності недержавних пенсійних фондів, благодійних організацій, соціальних підприємств, органів місцевого самоврядування тощо у досліджуваній сфері.

Актуальність теми дисертації підтверджується низкою факторів, серед яких – можливість впровадження висновків і пропозицій науковця в законотворчу, наукову та навчальну діяльність в Україні.

Справедливим буде зазначити, що структура роботи, побудована дисертанткою, видається вдалою, оскільки забезпечила можливість у логічній

послідовності розглянути основні проблеми, що стосуються предмету дослідження та зробити відповідні висновки.

Зміст роботи свідчить про те, що дисертантка цілком успішно впоралась з поставленим завданням надати рекомендації щодо можливих змін та доповнень чинного соціально-забезпечувального законодавства, зокрема положень, які стосуються недержавного соціального забезпечення.

Разом із тим, позитивно оцінюючи проведену наукову роботу, необхідно зазначити, що дисертація містить положення, що відображають спірні теоретичні позиції, що спонукає до дискусії з їх приводу, а саме:

1. Відомо про існуючу в наукових колах дискусію щодо доцільності віднесення послуг, які надаються недержавними суб'єктами, в цілому до категорії соціальних. Цікава точка зору дисертантки щодо окресленої проблеми.

2. Під час дослідження принципів недержавного соціального забезпечення дисертанткою пропонується виділяти притаманний для недержавного соціального забезпечення принцип «позитивної правової відповідальності за рівень життя». Чи може зазначений принцип знаходити вираження під час реалізації інших організаційно-правових форм соціального захисту населення, відмінних від недержавного соціального забезпечення?

Зазначено, що дисертація А.О. Панченко на тему «Недержавне соціальне забезпечення як форма соціального захисту» виконана на високому науково-теоретичному рівні, є самостійним, завершеним науковим дослідженням, в якому отримані нові науково-обґрунтовані висновки. Достатня кількість наукових публікацій, відповідає вимогам, передбаченим пунктами 7 та 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою КМУ від 17 листопада 2021 р., та може бути рекомендована до спеціалізованої вченої ради з присудження наукового ступеня доктора наук для попереднього розгляду і захисту на здобуття ступеня доктора юридичних наук.

Узагальнюючи результати обговорення докторської дисертації А.О. Панченко, запропоновано затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів докторської дисертації на тему «Недержавне соціальне забезпечення як форма соціального захисту» та рекомендувати докторську дисертацію до попереднього розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді з присудження наукового ступеня доктора наук (докторській раді) за спеціальністю 12.00.05 – «трудове право; право соціального забезпечення».

Доктор юридичних наук, професор І.В. Лагутіна відзначила високий науковий рівень дисертації А.О. Панченко. Зміст докторської дисертації свідчить,

що авторкою не тільки вирішено важливу наукову проблему, а й сформульовані висновки, що мають практичне значення, і знайшли своє відображення у запропонованих змінах та доповненнях до чинного законодавства України. Робота являє собою ґрунтовне наукове дослідження самостійного характеру. Анна Олександрівна, крім іншого, має відповідну кількість публікацій за темою роботи. Повнота викладу основних результатів дослідження у докторській дисертації та публікаціях повністю відповідає встановленим вимогам.

Дисертація є першим у вітчизняній науці права соціального забезпечення спеціальним комплексним дослідженням теоретичних та практичних проблем недержавного соціального забезпечення.

Однак відзначаючи вагомі позитивні аспекти докторської дисертації, тим не менш, слід зауважити й на деякі суперечності, що в ній містяться.

1. У дисертації досліджується категорія «вразливі групи населення». Не достатньо зрозуміло, яке значення вкладається автором у її зміст саме у сфері здійснення недержавного соціального забезпечення? І чи відрізняється воно від легального визначення категорії в Законі України «Про соціальні послуги»?

2. Дисертанткою зазначається, що пропозиції змін до чинного законодавства ґрунтуються, з-поміж іншого, на позитивній практиці зарубіжних країн. Здається, зазначене вимагає більш розширеної деталізації, виходячи із цього, потребує конкретизації питання, практика яких зарубіжних країн та із яких видів недержавного соціального забезпечення була дослідженою?

У цілому робота має логічний і завершений характер, у ній сформульовано низку важливих пропозицій до чинного законодавства України. Загалом, встановлені зауваження не впливають на позитивну оцінку докторської дисертації. Вона є актуальним, самостійним та аргументованим дослідженням. Положення і висновки дисертації належним чином висвітлені у публікаціях автора та апробовані під час її участі у міжнародно-практичних конференціях та під час навчального процесу. На підставі вищевикладеного, слід дійти висновків, що докторська дисертація А.О. Панченко на тему «Недержавне соціальне забезпечення як форма соціального захисту» відповідає вимогам, які ставляться до докторської дисертації та може бути рекомендована до докторської ради для попереднього розгляду і захисту на здобуття ступеня доктора юридичних наук.

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд докторської дисертації: за – 7; проти – немає; утримались – немає.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів докторської дисертації Панченко Анни Олександрівни на тему: «Недержавне соціальне забезпечення як форма соціального захисту», поданої на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.05 – «трудове право; право соціального забезпечення».

Обґрунтування вибору теми дослідження. Відповідно до Цілей сталого розвитку (2015-2030), представлених на Саміті ООН у вересні 2015 року, які були підтримані Указом Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019 та відтоді повинні бути враховані при формуванні державної політики, боротьба із бідністю, питання подолання нерівності, покращення рівня життя населення та розширення соціальної інфраструктури, гарантування доступності базових послуг для всіх і кожного, забезпечення можливостей для самореалізації в умовах безпеки – пріоритет усього міжнародного співтовариства, частиною якого є Україна.

Кризові соціально-економічні явища, які відбуваються у сучасному українському суспільстві в особливі періоди його розвитку, зокрема, під час пандемії COVID-19 та дії воєнного стану, призводять до складних наслідків: зменшення обсягів фінансування соціальної сфери; зниження загального рівня життя та негативні демографічні перетворення всередині суспільства; збільшення кола соціальних ризиків та ін. За таких умов держава не завжди залишається спроможною здійснювати соціальний захист на необхідному рівні, що зумовлює необхідність пошуку якщо не альтернативних, то додаткових можливостей у цій сфері.

У багатьох країнах світу саме за рахунок недержавного соціального забезпечення ефективно доповнюється той обсяг забезпечення, який надається населенню в рамках державної підтримки.

Крім того, в умовах воєнного стану відбувається суттєве піднесення окремих видів недержавного соціального забезпечення, передусім – благодійності у формі волонтерської діяльності, гуманітарної допомоги, донорства тощо, що стало дійсно вагомим інструментом соціального захисту. Тому на сучасному етапі розвитку України недержавне соціальне забезпечення потребує особливої уваги.

Розвиток галузевої науки у сфері недержавного соціального забезпечення, вдосконалення його правового забезпечення в частині адаптації до міжнародних стандартів та позитивного законодавчого досвіду окремих зарубіжних країн, вдосконалення правозастосовної практики у цій сфері мають не лише теоретичне, а й практичне значення.

Теоретичні та практичні аспекти недержавного соціального забезпечення досліджуються у працях відомих науковців, зокрема: В.М. Андріїва, С.В. Богославця, Н.Б. Болотіної, К.В. Бориченко, М.В. Бородкіна, М.Д. Бойка, В.Я. Бурака, С.В. Вишновецької, Т.З. Гарасиміва, О.О. Гірник, О.В. Гоц-Яковлевої, О.П. Денеги, В.В. Жернакова, І.П. Жигалкіна, М.І. Іншина, А.А. Казанчана, М.М. Клемпарського, В.Л. Костюка, І.О. Кравченка, Є.В. Краснова, О.І. Кульчицької, К.В. Куцовола, В.М. Литвиненко, О.О. Лященко, С.В. Новосельської, Р.П. Підлипної, П.Д. Пилипенка, О.М. Потопахіної, С.М. Прилипко, В.А. Рудик, І.В. Рудкевич, С.М. Сивак, С.М. Синчук, І.М. Сироти, Н.М. Стаховської, Б.І. Сташківа, Б.С. Стичинського, В.С. Тарасенко, Г.В. Татаренко, Р.М. Тимофіїва, О.В. Тищенко, Н.М. Хуторян, Г.М. Шовкопляс, М.М. Шумила, Л.П. Шумної, Г.І. Чанишевої, Г.О. Яковлевої, О.М. Ярошенка та інших.

Окремі питання недержавного соціального забезпечення досліджені у таких дисертаціях: С.В. Богославець «Недержавне пенсійне забезпечення як один із напрямів реалізації соціальної функції держави» (2009 р.); Г.В. Татаренко «Договірне регулювання пенсійного забезпечення в Україні» (2009 р.); І.О. Кравченко «Недержавне пенсійне забезпечення в Україні» (2012 р.); С.М. Синчук «Теорія правовідносин соціального забезпечення» (2015 р.); М.М. Шумило «Правовідносини у сфері пенсійного забезпечення в Україні» (2016 р.); Р.М. Тимофіїв «Роботодавець як суб'єкт соціального захисту працівників» (2019 р.); Г.О. Яковлева «Суб'єкти права соціального забезпечення» (2019 р.) та ін.

Водночас, незважаючи на те, що проблемам недержавного соціального забезпечення була присвячена низка праць вітчизняних науковців, на сьогодні все ще не було вироблено єдиного підходу до розуміння поняття недержавного соціального забезпечення, його місця у сучасній системі соціального захисту України, залишаються не визначеними його види. Не вистачає досліджень, присвячених праву на недержавне соціальне забезпечення та правовідносинам, у яких воно реалізується. До теперішнього часу у вітчизняній науці відсутнє цілісне системне дослідження теоретичних та практичних питань недержавного соціального забезпечення як форми соціального захисту. Зазначене свідчить про необхідність проведення комплексного дослідження недержавного соціального забезпечення як форми соціального захисту населення з урахуванням умов воєнного стану, розширення кола соціальних ризиків, що обґрунтовує значущість та актуальність обраної теми.

Таким чином, вибір теми дисертації зумовлений необхідністю розвитку науки права соціального забезпечення в частині недержавного соціального забезпечення, вдосконалення чинного законодавства України в цій сфері з урахуванням міжнародних стандартів та практики його застосування.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Теоретичні та практичні питання теми дисертації досліджувалися у межах виконання плану науково-дослідної роботи кафедри трудового права та права соціального забезпечення «Функціонування трудового права та права соціального забезпечення в умовах інтеграційного розвитку України» на 2016-2020 роки як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний вимір» (державний реєстраційний номер 0116U001842), а також науково-дослідної роботи кафедри «Проблеми забезпечення трудових та інших соціальних прав у людиноцентристському вимірі в цифрову еру» на 2021-2025 як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Правове та соціальне життя України у людиноцентристському вимірі в цифрову еру» (державний реєстраційний номер 0122U000266).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розвиток теорії права соціального забезпечення щодо недержавного соціального забезпечення як форми соціального захисту та внесення пропозицій і рекомендацій щодо вдосконалення законодавства України в цій сфері.

Для досягнення мети в дисертації роботі вирішувалися такі завдання:

сформулювати поняття права на недержавне соціальне забезпечення та визначити його юридичні ознаки;

охарактеризувати становлення та розвиток законодавства України про недержавне соціальне забезпечення;

розкрити поняття та види недержавного соціального забезпечення;

охарактеризувати принципи недержавного соціального забезпечення;

визначити поняття та юридичні властивості правовідносин із недержавного соціального забезпечення;

охарактеризувати структуру правовідносин із недержавного соціального забезпечення;

виокремити суб'єктів правовідносин із недержавного соціального забезпечення та розглянути їх правовий статус;

розглянути підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин із недержавного соціального забезпечення;

охарактеризувати недержавне пенсійне забезпечення як вид недержавного соціального забезпечення;

висвітлити благодійну діяльність як вид недержавного соціального забезпечення;

розглянути недержавні соціальні послуги як вид недержавного соціального забезпечення;

визначити та розглянути інші види недержавного соціального забезпечення;

сформулювати пропозиції щодо вдосконалення законодавства України в частині недержавного соціального забезпечення з урахуванням міжнародних стандартів та позитивного законодавчого досвіду окремих зарубіжних країн.

Об'єкт дослідження – є суспільні відносини, що виникають у сфері соціального захисту.

Предмет дослідження – недержавне соціальне забезпечення як форма соціального захисту.

Методи дослідження. Відповідно до поставленої мети і завдань у дослідженні використано загальнонаукові та спеціальні юридичні методи наукового пізнання, а саме історико-правовий, порівняльно-правовий, формально-логічний, системно-структурний, діалектичний та ін.

За допомогою діалектичного методу було досліджено проблеми правового регулювання недержавного соціального забезпечення у їх взаємозв'язку (п.п. 1.2, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4). Застосування історико-правового методу дозволило проаналізувати становлення та розвиток законодавства про недержавне соціальне забезпечення (підрозділ 1.2). Порівняльно-правовий метод застосовано для з'ясування співвідношення понять: «соціальний захист», «соціальне забезпечення» та «недержавне соціальне забезпечення», «вид недержавного соціального забезпечення» та «вид соціального захисту», «правовідносини із недержавного соціального забезпечення» та «правовідносини у сфері недержавного соціального забезпечення» тощо (п.п. 1.1, 1.3, 2.1), стану правового регулювання окремих видів недержавного соціального забезпечення за законодавством України та окремих зарубіжних країн (п.п. 3.1, 3.2, 3.3, 3.4). Формально-логічний метод застосовувався для узагальнення доктринальних підходів до розуміння поняття права на недержавне соціальне забезпечення, недержавного соціального забезпечення як форми соціального захисту, правовідносин із недержавного соціального забезпечення, благодійної діяльності тощо (розділи 1, 2, 3). Системно-структурний метод використовувався при аналізі структури та суб'єктного складу правовідносин із недержавного соціального забезпечення, особливостей їх виникнення, зміни та припинення (п.п. 2.1, 2.2, 2.3). Метод теоретико-правового

моделювання застосовувався для формулювання пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства у досліджуваній сфері (розділи 1, 2, 3). Зазначені методи були використані комплексно, у їх взаємозв'язку.

Нормативну основу дослідження склали: Конституція України, міжнародно-правові акти, ратифіковані Верховною Радою України, акти чинного законодавства України та законодавства деяких зарубіжних країн.

Теоретичною основою дисертації є праці вітчизняних і зарубіжних учених у сфері загальної теорії права, права соціального забезпечення, цивільного, адміністративного права та інших галузей системи права України.

Емпіричну базу дисертації становлять рішення Конституційного Суду України, рішення судів загальної юрисдикції, акти соціального діалогу, матеріали діяльності недержавних пенсійних фондів, благодійних організацій, надавачів соціальних послуг недержавного сектору, соціальних підприємств.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є першим в українській науці права соціального забезпечення спеціальним комплексним дослідженням теоретичних та практичних проблем недержавного соціального забезпечення як форми соціального захисту.

У дисертаційному дослідженні отримані такі результати, що мають наукову новизну:

вперше:

сформульовано визначення поняття права на недержавне соціальне забезпечення як міри можливої поведінки особи, що забезпечується юридичними обов'язками інших осіб у наданні матеріальної допомоги, соціального обслуговування та інших видів підтримки з метою профілактики, подолання або зниження ступеня негативного впливу соціальних ризиків, що здійснюються за рахунок недержавних джерел фінансування суб'єктами недержавного сектору;

встановлено, що зміст права на недержавне соціальне забезпечення окрім правомочностей, включає в себе: 1) інституційну; 2) процедурну складові;

виокремлено етапи становлення та розвитку законодавства про недержавне соціальне забезпечення: перший етап – дохристиянський (до 988 р.); другий етап (кінець X ст. – початок XVIII ст.); третій етап (початок XVIII-XIX ст.); четвертий етап (XIX – початок XX ст.); п'ятий етап (1917 – 1996 р.р.); шостий етап (1996 р. по теперішній час);

обґрунтовано доцільність прийняття спеціального Закону України «Про недержавне соціальне забезпечення» та запропоновано його орієнтовну структуру: Розділ I «Загальні положення», Розділ II «Система недержавного соціального забезпечення», Розділ III «Порядок надання окремих видів недержавного

соціального забезпечення», Розділ IV «Організація та фінансування недержавного соціального забезпечення», Розділ V «Відповідальність за порушення вимог законодавства про недержавне соціальне забезпечення», Розділ VI «Міжнародне співробітництво», Розділ VII «Прикінцеві положення»;

визначено поняття недержавного соціального забезпечення у декількох значеннях: 1) як організаційно-правова форма соціального захисту населення; 2) як правовий інститут у системі права соціального забезпечення; 3) як діяльність зобов'язальних суб'єктів недержавного сектору;

аргументовано виокремлення недержавного соціального забезпечення як самостійної організаційно-правової форми соціального захисту через визначення особливостей таких критеріїв розмежування організаційно-правових форм, як: 1) своєрідне джерело фінансування; 2) особливі види і обсяги забезпечення, умови їх надання; 3) особливе коло суб'єктів відповідних правовідносин; 4) особливі соціальні ризики, на профілактику, подолання або зниження ступеня негативного впливу яких спрямована підтримка недержавних суб'єктів;

визначено співвідношення понять «вид соціального захисту» та «вид недержавного соціального забезпечення» із доведенням того, що вид соціального захисту становить матеріальне чи нематеріальне благо, яке надається в рамках відповідної організаційно-правової форми соціального захисту з метою профілактики, подолання або зниження ступеня негативного впливу соціального ризику, в той час, як під видом недержавного соціального забезпечення доцільно розуміти напрям, окремий аспект його здійснення, в рамках якого особа, яка зіштовхнулася з тим чи іншим соціальним ризиком або потребує профілактики його настання, та вимагає підтримки, забезпечується грошовими виплатами, соціальними послугами, натуральною допомогою та деякими іншими видами соціального захисту;

на підставі аналізу чинного законодавства та з урахуванням правозастосовної практики недержавного соціального забезпечення доведено існування таких його видів: 1) недержавне пенсійне забезпечення; 2) благодійна діяльність; 3) недержавні соціальні послуги; 4) інші види, які не є в чистому вигляді недержавними, але можуть бути такими за певних умов;

обґрунтовано доцільність виділення такого принципу недержавного соціального забезпечення, як принцип позитивної правової відповідальності за рівень життя, який полягає в усвідомленні необхідності брати участь у недержавному пенсійному забезпеченні, благодійній діяльності, наданні недержавних соціальних послуг тощо та відмові від патерналістських настанов, що полягають у перекладанні обов'язків за свій добробут на державу;

запропоновано доповнити Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» статтею з переліком таких принципів благодійної діяльності, як: 1) законність; 2) демократизм; 3) відкритість та прозорість; 4) неприбутковість і безоплатність; 5) цільове використання ресурсів; 6) відносна самостійність та незалежність; 7) свобода об'єднань; 8) добровільність; 9) систематичність; 10) доцільність; 11) підконтрольність;

сформульовано поняття правовідносин із недержавного соціального забезпечення як урегульованих нормами права суспільних відносин щодо надання грошових виплат, соціальних послуг, медичної допомоги, пільг особам, які зіштовхнулись із соціальними ризиками, з метою профілактики, подолання або зниження ступеня їх негативного впливу, що здійснюється суб'єктами недержавного сектору за рахунок відмінних від державних джерел фінансування;

встановлено, що в період дії воєнного стану відбувається розширення кола соціальних ризиків як підстав для недержавного соціального забезпечення, серед яких: пошкодження або втрата житла; проживання на тимчасово окупованих територіях; внутрішнє переміщення; перебування в полоні та інші;

доведено доцільність імплементації у національне законодавство зарубіжного досвіду щодо корпоративної волонтерської діяльності як колективної участі співробітників певної організації у волонтерських програмах (проектах) і волонтерських акціях за підтримки своєї організації. Запропоновано виділити серед суб'єктів волонтерської діяльності нових осіб – координатора та організатора із закріпленням в Законі України «Про волонтерську діяльність» їх правових статусів;

вдосконалено:

доктринальні напрацювання щодо самостійності недержавного соціального забезпечення у сучасній системі соціального захисту України шляхом розширенням кола його видів;

науковий підхід до доцільності включення відносин із недержавного пенсійного забезпечення до предмету права соціального забезпечення, а не цивільного права, передусім, через їх мету – зниження впливу соціального ризику, який закріплюється у пенсійному контракті як одному з видів соціально-забезпечувальних договорів;

наукове положення щодо необхідності посилення взаємодії між державним та недержавним секторами у сфері надання соціальних послуг в частині можливості запровадження інституту агентської діяльності (посередництва);

аргументацію доцільності виділення органів місцевого самоврядування як суб'єктів соціально-забезпечувальних правовідносин із розширенням їх ролі в

умовах воєнного стану шляхом розробки та затвердження міських цільових програм, які фінансуються власним коштом або через залучення благодійників;

набули подальшого розвитку:

наукове положення про комплексний характер права на соціальний захист в частині включення до його структури менш об'ємних за змістом прав щодо здійснення окремих організаційно-правових форм соціального захисту, зокрема права на недержавне соціальне забезпечення;

теза про поступову зміну предмета права соціального забезпечення та поширення диспозитивних засад у його методі через розширення видів суспільних відносин, які його складають, та договірних засад їх регулювання;

твердження про зміну концепції соціального захисту в Україні, яка полягає у необхідності здійснювати забезпечення не лише для зниження негативного впливу соціального ризику чи його подолання, а й з метою профілактики його настання, що знаходить значних проявів, передусім, у рамках благодійної діяльності;

теза про поступове утвердження ідеї самостійної відповідальності за рівень життя та забезпеченості в контексті розбудови соціальної держави із поступовою відмовою від патерналістських настанов, що полягають у перекладанні обов'язку забезпечувати добробут на державу. Це відбувається, наприклад, шляхом добровільного приєднання до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування для окремих категорії населення, участі у недержавному пенсійному забезпеченні, благодійній діяльності, наданні недержавних соціальних послуг тощо;

науковий підхід до поділу організаційно-правових форм соціального захисту в Україні на: загальнообов'язкове державне соціальне страхування, державну соціальну допомогу, спеціальний соціальний захист, додатковий соціальний захист та недержавне соціальне забезпечення із доведенням особливого значення останнього через розширення переліку його видів на сучасному етапі розвитку України та практики їх здійснення;

наукове положення про самостійний вид юридичних фактів – стани, із розширенням їх переліку для недержавного соціального забезпечення, серед яких: малозабезпеченість, бездомність, безпритульність, страховий стаж, спорідненість, перебування у шлюбі та інші;

науковий висновок про розширення ролі актів соціального діалогу у сфері соціального захисту найманих працівників шляхом доведення закріплення на їх рівні окремих видів соціального захисту в рамках недержавного соціального забезпечення: грошових виплат, медичної допомоги, пільг тощо.

наукові підходи до кодифікації соціально-забезпечувального законодавства в частині розробки та прийняття систематизованого нормативно-правового акту, спрямованого на регулювання недержавного соціального забезпечення як окремого інституту права соціального забезпечення;

науковий висновок про доцільність виділення договорів у праві соціального забезпечення: нормативних договорів (міжнародних договорів, актів соціального діалогу) та окремих індивідуальних договорів у частині можливості закріплення на їх рівні видів соціального захисту в рамках недержавного соціального забезпечення;

положення щодо визнання сім'ї як суб'єкта правовідносин із недержавного соціального забезпечення як самостійного отримувача окремих видів соціального захисту;

наукове положення щодо соціально-забезпечувальної природи соціальних послуг, які надаються на основі договору представниками недержавного сектору, через поширення на суб'єктів, які їх надають, державних соціальних стандартів, незалежно від їх форми власності та виду господарювання.

Практичне значення одержаних результатів. Сформульовані в дисертації висновки та пропозиції можуть бути використані в:

науково-дослідній діяльності – для подальшого дослідження теоретичних та практичних питань недержавного соціального забезпечення;

правотворчій діяльності – для підготовки проєктів законів про внесення змін до законодавства України з метою його удосконалення;

правозастосовній діяльності – для вдосконалення практики застосування чинного законодавства України щодо недержавного соціального забезпечення;

навчальному процесі – при викладанні курсів «Соціальне право», «Право соціального захисту», «Договори у сфері праці та соціального забезпечення», підготовці підручників, навчальних посібників, курсів лекцій, практикумів із зазначених дисциплін.

Особистий внесок здобувача. Дисертація становить самостійне дослідження, висновки та пропозиції, викладені в дисертації, становлять особистий здобуток автора.

У статті, підготовленій у співавторстві з І.М. Сиротою, автором зазначено, що на сьогодиншньому етапі розвитку системи соціального захисту України, якій властиве збільшення кола існуючих соціальних ризиків, поява нових суб'єктів-надавачів окремих видів соціального захисту, нових соціально-забезпечувальних відносин, виникає необхідність перегляду фундаментальних категорій, які, під впливом перерахованих трансформацій, здобувають нового змісту,

характеризуються сучасними особливостями, якою, з-поміж інших, є принципи права соціального забезпечення, зміст яких сьогодні розширюється за рахунок нової групи внутрішньогалузевих принципів – принципів недержавного соціального забезпечення, які досліджуються автором у статті.

У тезах доповіді, підготовленої з О.О. Лященко, автором доводиться існування трьох принципово відмінних груп відносин у сфері соціального страхування, яким притаманне договірне регулювання: 1) із загальнообов'язкового державного соціального страхування; 2) із добровільної участі у загальнообов'язковому державному соціальному страхуванні; 3) із недержавного соціального страхування (передусім, пенсійного).

У тезах доповіді, підготовленої з О.О. Гудзь, автором доводиться доцільність відносини із соціального обслуговування (як платного, так і безоплатного), визнавати такими, що формують предмет саме права соціального забезпечення. Окрема увага приділяється дискусії щодо віднесення послуг, які надаються недержавними суб'єктами на основі договору, до категорії соціальних, аргументом на користь чого, як доводиться автором, слугує розповсюдження державних соціальних стандартів на суб'єктів-надавачів не залежно від форм власності та видів господарювання.

У тезах доповіді, підготовленої з С.В. Бобровою, автором зазначається, що характеризуючи благодійні організації як суб'єктів правовідносин із недержавного соціального забезпечення, доцільно виділити дві групи їх ознак: загальні та спеціальні. Найважливішими серед другої групи є основна мета їх діяльності у вигляді благодійної діяльності в одній чи декількох сферах, які визначені у Законі України «Про благодійну діяльність та благодійні організації», серед яких важливе місце посідає сфера соціального захисту, соціального забезпечення, соціальних послуг і подолання бідності.

Апробація матеріалів дисертації. Дисертацію виконано та обговорено на засіданні кафедри трудового права та права соціального забезпечення Національного університету «Одеська юридична академія», а також на засіданні Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. Теоретичні висновки, сформульовані в дисертації, доповідалися та обговорювалися на таких наукових, науково-практичних конференціях, симпозіумах та засіданнях круглих столів: Міжнародній науково-практичній конференції «Соціально-економічні і правові підстави вдосконалення трудового законодавства на сучасному етапі» (м. Хмельницький, 21 жовтня 2016 р.); V Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сфера дії трудового права та права соціального забезпечення» (м. Харків, 28 жовтня 2016 р.); VIII Міжнародній науковій

конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Правове забезпечення соціальної сфери» (м. Одеса, 8 квітня 2017 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Традиції та новації юридичної науки: минуле, сучасність, майбутнє» (м. Одеса, 19 травня 2017 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми соціального права в умовах євроінтеграції» (м. Одеса, 31 жовтня 2017 р.); VI Всеукраїнській науково-практичній конференції «Напрями розвитку науки трудового права та права соціального забезпечення» (м. Харків, 3 листопада 2017 р.); Всеукраїнській міжнародній науково-практичній конференції «Одеські юридичні читання» (м. Одеса, 10-11 листопада 2017 р.); VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасна університетська правова освіта і наука» (м. Київ, 23 лютого 2018 р.); IX Міжнародній науковій конференції студентів, аспірантів та молодих учених «Правове забезпечення соціальної сфери» (м. Одеса, 8 квітня 2018 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Тенденції розвитку науки трудового права та права соціального забезпечення» (м. Київ, 20 квітня 2018 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції» (м. Одеса, 18 травня 2018 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Правове життя сучасної України» (м. Одеса, 17 вересня 2018 р.); VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток трудового права і права соціального забезпечення: теорія і практика» (м. Харків, 5 жовтня 2018 р.); International Multidisciplinary Conference «Science and technology of the present time: Priority development directions of Ukraine and Poland» (Wolomin, Poland, 19-20 of October, 2018); X Міжнародній науковій конференції студентів, аспірантів та молодих учених «Правове забезпечення соціальної сфери» (м. Одеса, 19 квітня 2019 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Правове життя сучасної України» (м. Одеса, 17 травня 2019 р.); X Міжнародній науково-практичній конференції до 70-ліття Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України (м. Київ, 30 жовтня 2019 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Правове забезпечення соціальної безпеки в умовах євроінтеграційних процесів» (м. Київ, 22 листопада 2019 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Правове життя сучасної України» (м. Одеса, 15 травня 2020 р.); XI Міжнародній науковій конференції студентів, аспірантів та молодих учених «Правове забезпечення соціальної сфери» (м. Одеса, 27 травня 2020 р.); X Міжнародній науково-практичній конференції «Юридичні гарантії забезпечення прав громадян на працю і соціальний захист» (м. Харків, 9 жовтня 2020 р.); Всеукраїнській дистанційній науково-практичній конференції до 10-річчя створення однойменних кафедр «Аграрне, земельне, екологічне, трудове право та

право соціального забезпечення: здобутки та перспективи розвитку в Україні» (м. Київ, 12 березня 2021 р.); XII Міжнародній науковій конференції «Правове забезпечення соціальної сфери» (м. Одеса, 21 квітня 2021 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру (з нагоди 30-річчя проголошення незалежності України та 25-річчя прийняття Конституції України)» (м. Одеса, 21 травня 2021 р.); IX Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасний стан забезпечення трудових прав і прав у сфері соціального забезпечення та перспективи його поліпшення» (м. Харків, 4 червня 2021 р.); XI Міжнародній науково-практичній конференції «Основні напрямки захисту прав громадян України на працю та соціальний захист в умовах євроінтеграції» (м. Харків, 8 жовтня 2021 р.); Всеукраїнській науковій конференції молодих вчених «Українське суспільство в умовах воєнного стану: сучасні виклики та напрями розвитку» (м. Одеса, 3 червня 2022 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права) (м. Одеса, 17 червня 2022 р.); XII Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми захисту прав громадян України на працю та соціальний захист на шляху до Євроінтеграції» (м. Харків, 7 жовтня 2022 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції «Правове забезпечення соціальної безпеки в умовах євроінтеграційних процесів» (м. Київ, 16 листопада 2022 р.); Всеукраїнській науковій конференції «Сталий розвиток суспільства та держави: сучасні виклики та напрямки розвитку» (м. Одеса, 18 листопада 2022 р.); XIII Міжнародній науково-практичній конференції «Правове забезпечення соціальної сфери» (м. Одеса, 28 квітня 2023 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень» (м. Одеса, 19 травня 2023 р.); XIV Міжнародній науково-практичній конференції «Правова парадигма відновлення України: проблеми та перспективи» (м. Київ, 23 лютого 2024 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів» (м. Одеса, 26 квітня 2024 р.); XIV Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми трудового права та права соціального забезпечення» до 220-річчя Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (м. Харків, 11 жовтня 2024 р.); Всеукраїнській міждисциплінарній науково-практичній конференції «Проблеми реформування

соціального законодавства в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови» (м. Київ, 8 листопада 2024 р.); XV Міжнародній науково-практичній конференції «Правова система України: європейський вектор розвитку в умовах воєнного стану» (м. Київ, 21 лютого 2025 р).

Публікації. Основні положення, висновки та пропозиції, що містяться в дисертації, відображено у 21 науковій статті, з яких 17 статей опубліковано в наукових фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, 1 – у зарубіжному періодичному виданні юридичного напрямку, 3 статті – у виданнях, включених до наукометричних баз Scopus та Web of Science Core Collection, а також у 38 тезах доповідей на наукових та науково-практичних конференціях та у 8 інших публікаціях, що додатково висвітлюють основний зміст дисертації.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, що містять одинадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Список публікацій здобувача за темою дисертації.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:
Монографії:

1. Актуальні проблеми забезпечення прав людини в сфері праці та соціального захисту: колективна монографія / Г.І. Чанишева, І.В. Лагутіна, М.В. Сорочишин та ін. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 280 с.

Із змісту: Розділ: «Право людини на недержавне соціальне забезпечення за законодавством України». С. 199-235.

2. Актуальні проблеми теорії трудового права та права соціального забезпечення: монографія / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України Г. І. Чанишевої; НУ «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2022. 312 с.

Із змісту: Розділ: «Право на соціальне забезпечення: європейські стандарти та законодавство України». С. 280-310.

Наукові статті у наукових періодичних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та Scopus:

3. Borychenko, K., Hudz, A., Koval, V., Golubkova, I., Mazur A. European standards for social protection of internally displaced persons. *Dilemas contemporáneos: Educación, Política y Valores*. 2019. Año VII, Edición Especial Octubre 2019. Номер статті 88. (Web of science Core Collection). DOI: <https://doi.org/10.46377/dilemas.v29i1.1869>

URL: <https://dilemascontemporaneoseducacionpoliticaayvalores.com/index.php/dilemas/article/view/1869>

4. Chanysheva, G., Krasnov, Y., Tarasenko, V., Hudz, A., Chanyshv, R. Minimum wage in the system of state social guarantees: International comparative-legal experience. *Amazonia Investiga*. 2023. Volume 12, Issue 62. P. 168-174 (Web of science Core Collection). DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.62.02.15>

URL: <https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/2286>

5. Krasnov, Y., Truba, V., Anna Hudz, A., Potopakhina, O., Skorobagatko, A. Non-state social security: International legal comparative experience. *Cuestiones Políticas*. 2023. Vol. 41, Issue 78. P. 504-522. (Web of science Core Collection). DOI: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4178.35>

URL: <https://produccioncientificaluz.org/index.php/cuestiones/article/view/40680>

Наукові статті у фахових виданнях України:

6. Медвідь А.О. Поняття права на соціальне забезпечення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція»*. 2016. № 21. С. 92-94. URL: <https://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc21/26.pdf>

7. Медвідь А.О. Характеристика права людини на соціальне забезпечення: зміст, обсяг, межі. *Держава та регіони: науково-виробничий журнал. Серія «Право»*. 2016. № 3. С. 39-42. URL: http://law.stateandregions.zp.ua/archive/3_2016/9.pdf

8. Медвідь А.О. Юридичні факти як підстави виникнення правовідносин у сфері недержавного соціального забезпечення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2017. Вип. 1. (Т.2.). С. 125-128. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_jur_2017_1\(1\)_32](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_jur_2017_1(1)_32)

9. Медвідь А.О. Юридична природа правовідносин у сфері недержавного соціального забезпечення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2017. № 42. С. 136-139. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2020/12/No.42.pdf>

10. Медвідь А.О. Міжнародно-правові стандарти недержавного соціального забезпечення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. Том.1. 2018. № 48. С. 123-126. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2020/12/No.48-1.pdf>

11. Медвідь А.О. Обов'язки як невід'ємний елемент правового статусу суб'єктів правовідносин у сфері недержавного соціального забезпечення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2017. Вип. 6. С. 135-137.

12. Гудзь А.О. Поняття та правове регулювання благодійної діяльності в Україні. *Держава та регіони: науково-виробничий журнал. Серія «Право»*. 2018. № 4. С. 65-68. URL: http://law.stateandregions.zp.ua/archive/4_2018/13.pdf

13. Гудзь А.О. Класифікація форм і видів благодійної діяльності в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. Вип. 1. С. 61-64. URL: <http://sulj.oduvs.od.ua/archive/2019/1/17.pdf>

14. Гудзь А.О. Фінансування недержавного соціального забезпечення в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2019. № 58. С. 152-155. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2020/12/No.58-1.pdf>

15. Гудзь А.О. Система соціального захисту України та місце у ній недержавного соціального забезпечення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція»*. 2019. № 40. С. 106-109. URL: <https://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc40/26.pdf>

16. Сирота І.М., Гудзь А.О. Принципи права соціального забезпечення в сучасних умовах. *Держава та регіони: науково-виробничий журнал. Серія «Право»*. 2019. № 4. С. 62-66. URL: http://law.stateandregions.zp.ua/archive/4_2019/13.pdf

17. Гудзь А.О. Благодійна діяльність підприємництва як вагома складова недержавного соціального забезпечення в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С. 265-269. URL: http://lsej.org.ua/2_2023/60.pdf

18. Панченко А.О. «Вразливі групи населення» як оціночна категорія права соціального забезпечення. *Науковий вісник Сіверщини. Серія: Право: науковий журнал / Пенітенціарна академія України*. Чернігів: ПАУ, 2024. № 1 (21). С. 105-114. URL: <https://sjlaw.academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2024/03/9.-Panchenko-A.O.pdf>

19. Панченко А.О. Юридичні ознаки права на недержавне соціальне забезпечення. *Галицькі студії: Юридичні науки*. 2024. № 6. С. 20-24. URL: <https://journals.gi.ternopil.ua/index.php/law/issue/view/6/6>

20. Панченко А.О. Волонтерська діяльність як одна із форм благодійної діяльності в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2024. Вип. 84. Ч. 2. С. 113-117. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/09/16-1.pdf>

21. Панченко А.О. Недержавні соціальні послуги в Україні: вплив цифрових трансформацій, проблеми та перспективи. *Центральноукраїнський вісник права та публічного управління*. 2024. № 4. С. 57-62. URL: <https://cu.j.dnuvs.ukr.education/index.php/cuj/article/view/88/84>

22. Панченко А.О. Позитивна відповідальність у праві соціального забезпечення: від загальнообов'язкового державного соціального страхування до благодійної діяльності. *Науковий вісник Сіверщини. Серія: Право: науковий журнал*

/ Пенітенціарна академія України. Чернігів: ПАУ, 2025. № 1 (24). С. 79-91. URL: <https://sjlaw.pau.edu.ua/ua/2025-%e2%84%961-24/>

Наукові статті у зарубіжних періодичних виданнях з юридичного напрямку:

23. Гудзь А.О. Недержавне соціальне забезпечення як окрема форма соціального захисту населення в Україні. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2021. № 3. С. 78-82. URL: https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2021/10/VJHR_3_2021-Last.pdf

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

24. Медвідь А.О. Поняття права на недержавне соціальне забезпечення. *Соціально-економічні і правові підстави вдосконалення трудового законодавства на сучасному етапі*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 21 жовтня 2016 р.). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2016. С. 187-191. URL: https://old.univer.km.ua/doc/lib/Sotsialno_ekonomichni_ta_pravovi_pidstavi_vdoskonalennya_trudovogo_zakonodavstva_na_suchasnomu_etapi_materiali_Mizhnarodnoyi_nauk_prakt_konf_m_Hmelnitskiy_21_zhovtnya_2016r_.pdf

25. Медвідь А.О. Юридична природа права людини на недержавне соціальне забезпечення. *Сфера дії трудового права та права соціального забезпечення*: матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 28 жовтня 2016 р.) / за заг. ред. д.ю.н., проф. К.Ю. Мельника/ МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Х.: ХНУВС, 2016. С. 378-381. URL: <https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/118.pdf>

26. Медвідь А.О. Legal nature of jural relations in the sphere of non-governmental social maintenance. *Правове забезпечення соціальної сфери*: матер. VIII Міжнар. наук. конф. студ., аспір. та молод. вчених (м. Одеса, 8 квітня 2017 р.) / за заг. ред. д.ю.н., проф. Чанишевої Г.І. Одеса: Фенікс, 2017. С. 453-455.

27. Медвідь А.О. До питання соціальних ризиків як підстав виникнення правовідносин у сфері недержавного соціального забезпечення. *Традиції та новації юридичної науки: минуле, сучасність, майбутнє*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2017 р.). У 2-х т. Т. 1/ відп. ред. Г.О. Ульянова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. С. 573-575. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/15a9c68f-4175-4060-83c0-430f07ae020f/content>

28. Медвідь А.О. Недержавне пенсійне страхування на прикладі окремих європейських країн: досвід для України. *Актуальні проблеми соціального права в умовах євроінтеграції*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 90-

річчю професора І.М. Сироти (м. Одеса, 31 жовт. 2017 рік). Одеса: Фенікс, 2017. С. 128-131.

29. Медвідь А.О. Захист прав у сфері недержавного соціального забезпечення: матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. «Напрями розвитку науки трудового права та права соціального забезпечення» (м. Харків, 3 листопада 2017 р.)/ за заг. ред. К.Ю. Мельника. Харків: ХНУВС, 2015. С. 121-125. URL: <https://univd.edu.ua/uk/dir/1882>

30. Медвідь А.О. Зарубіжний досвід здійснення недержавного пенсійного забезпечення та національні перспективи у цій сфері. *Одеські юридичні читання: матеріали Всеукр. міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Одеса, 10-11 листопада 2017)/ за ред. Г.О. Ульянової; уклад.: О.В. Дикий, Ю.Д. Батан. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. С. 85-87. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/69d62641-02cd-4759-9413-8516fce95c37/content>

31. Медвідь А.О. Універсальні міжнародно-правові стандарти у сфері недержавного соціального забезпечення. *Сучасна університетська правова освіта і наука: матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Київ, Національний авіаційний університет, 23 лютого 2018 р.) Том 2. Тернопіль: Вектор, 2018. С. 105-108.

32. Medvid A. Constitutional guarantees of non-governmental social protection in Ukraine. *Правове забезпечення соціальної сфери: матеріали IX Міжнар. наук. конф. студ., аспір. та молод. вчених* (м. Одеса, 8 квітня 2018 р.). за заг. ред. д.ю.н., проф. Чанишевої Г.І. Одеса: Фенікс, 2018. С. 395-397.

33. Медвідь А.О. Недержавне соціальне забезпечення у міжнародно-правових актах регіонального рівня. *Тенденції розвитку науки трудового права та права соціального забезпечення: тези доповідей учасників Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Київ, 20 квітня 2018 р.) / за ред. д.ю.н., проф. М.І. Іншина, к.ю.н. І.С. Сахарук. Київ, 2018. С. 124-126. URL: <http://ceslii.knu.ua/images/2018/2018.pdf>

34. Медвідь А.О. Правові основи здійснення недержавного пенсійного забезпечення в Україні. *Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської євроінтеграції: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Одеса, 18 травня 2018 р.) У 2-х т. Т. 1 / відп. ред. Г.О. Ульянова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 515-517. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b3986d7e-221f-4c9d-b293-a562d5d8de38/content>

35. Гудзь А.О. До питання правового регулювання благодійної діяльності в Україні. *Правове життя сучасної України: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.*

(м. Одеса, 17 вересня 2018 р.) / за ред. Г.О. Ульянової; уклад.: О.В. Дикий, І.І. Братінов. Одеса: Гельветика, 2018. С. 173-175. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/aa50ebaf-3079-4543-955f-fcea1a72255b/content>

36. Гудзь А.О. Поняття благодійності як складової недержавного соціального забезпечення в Україні. *Розвиток трудового права і права соціального забезпечення: теорія і практика: тези доп. та наук. повідомл. учасників VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 5 жовтня 2018 р.)* / за ред. О.М. Ярошенка. Харків: ФОП Панов А.Н., 2018. С. 451-454.

37. Гудзь А.О. Правове забезпечення окремих форм та видів благодійної діяльності в Україні. *Science and technology of the present time: Priority development directions of Ukraine and Poland: International Multidisciplinary Conference (Wolomin, Poland, 19-20 of October, 2018)*. Vol. 6. P. 139-142.

38. Hudz A. The concept of volunteer activity under the legislation of Ukraine and certain foreign countries. *Правове забезпечення соціальної сфери: матеріали X Міжнар. наук. конф. студ., аспір. та молод. учених (м. Одеса, 19 квітня 2019 р.)*. / за ред. д.ю.н., проф. Г.І. Чанишевої. Одеса: Фенікс, 2019. С. 263-266.

39. Гудзь А.О. Донорство та трансплантаційна діяльність як окрема форма благодійної діяльності в Україні. *Правове життя сучасної України: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 травня 2019 р.)* / відп. ред. Г.О. Ульянова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2019. Т. 2. С. 551-554. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6fe7db21-88c9-4da8-b7e4-9179361058ee/content>

40. Гудзь А.О. Теоретична основа фінансування недержавного соціального забезпечення в Україні. *Auctoritate magis quam imperio: Юридична наука в громадянському суспільстві: матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф. до 70-ліття Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України (м. Київ, 30 жовтня 2019 р.)* К., 2019. С. 144-147.

41. Гудзь А.О. Принципи недержавного соціального забезпечення у системі принципів соціального захисту населення України. *Правове забезпечення соціальної безпеки в умовах євроінтеграційних процесів: матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 22 листопада 2019 р.)*. / за ред. проф. М.І. Іншина, к.ю.н. М.Б. Мельник. Київ: ФОП Маслаков, 2019. С. 118-121.

42. Гудзь А.О. Співвідношення понять «вид соціального забезпечення» та «вид недержавного соціального забезпечення» в теорії права соціального забезпечення України. *Правове життя сучасної України: у 3 т.: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 травня 2020 р.)* / відп. ред. М.Р. Аракелян.

Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Т. 2. С. 180-183. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/71147117-789d-4140-a5ca-2401bd38bf0f/content>

43. Hudz A.O. International standards on non-state social security. *Правове забезпечення соціальної сфери*: матеріали XI Міжнар. наук. конф. студ., аспір. та молод. учених (м. Одеса, 27 травня 2020 р.). Одеса: Фенікс, 2020. С. 191-195.

44. Гудзь А.О. Співвідношення гуманітарної допомоги та миротворчої діяльності в контексті недержавного соціального забезпечення. *Юридичні гарантії забезпечення прав громадян на працю і соціальний захист*: тези доп. та наук, повідомл. учасників X Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 9 жовтня 2020 р.) / уклад.: О.М. Ярошенко. Н.Г. Орлова. О.В. Соловйов; за ред. О.М. Ярошенка. Харків : Право. 2020. С. 473-476.

45. Гудзь А.О. Сучасний підхід до визначення системи соціального захисту України. *Аграрне, земельне, екологічне, трудове право та право соціального забезпечення: здобутки та перспективи розвитку в Україні*: тези доповідей учасників всеукраїнської дистанційної наук.-практ. конф. до 10-річчя створення однойменних кафедр (м. Київ, 12 березня 2021 р.) / за заг. ред. проф. М.І. Іншина, за ред. проф. В.В. Носіка, доц. Ковальчук, ас. Мельник М.Б. Київ: Освіта України, 2021. С. 378-381.

46. Hudz A. Types of non-state social security under the legislation of Ukraine. Одеса: Фенікс, 2021. *Правове забезпечення соціальної сфери*: матеріали XII Міжнар. наук. конф. (м. Одеса, 21 квітня 2021 р.) / укл. А.В. Лисенко; за заг. ред. Г.І. Чанишевої. Одеса: Фенікс, 2021. С. 210-212.

47. Гудзь А.О., Гудзь О.О. Межі правового регулювання відносин у сфері соціального обслуговування в рамках предмету права соціального забезпечення. *Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру (з нагоди 30-річчя проголошення незалежності України та 25-річчя прийняття Конституції України)*: у 2 т.: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 21 травня 2021 р.) / за заг. ред. С.В. Ківалова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Т.1. С. 475-479.

URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4ee72a42-6b0a-4f97-a973-39f36f80c524/content>

48. Гудзь А.О. Недержавне пенсійне забезпечення як складова недержавного соціального забезпечення в Україні. *Сучасний стан забезпечення трудових прав і прав у сфері соціального забезпечення та перспективи його поліпшення*: матеріали IX Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 4 червня 2021 р.) / за заг. ред. К.Ю. Мельника. Х.: Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2021. С. 252-255. URL:

<https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6f87538f-a464-47a0-b15c-4b9e868439e8/content>

49. Гудзь А.О. Роль роботодавця у недержавному соціальному забезпеченні. *Основні напрямки захисту прав громадян України на працю та соціальний захист в умовах євроінтеграції*: тези доп. і наук. повідомл. учасників XI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 8 жовтня 2021 р.) / уклад.: О.М. Ярошенко, О.Г. Середя, О.О. Конопельцева; за ред. О.М. Ярошенка; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2021. С. 283-287.

50. Гудзь А.О., Лященко О.О. Договірні засади у сфері державного та недержавного соціального страхування України. *Українське суспільство в умовах воєнного стану: сучасні виклики та напрями розвитку*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених (м. Одеса, 3 червня 2022 р.) / уклад. Ю.Д. Батан, В.С. Кучерявенко, Л.С. Бондарчук та ін.; за ред. М.Р. Аракеяна, К.І. Спасової. Одеса: Фенікс, 2022. С. 368-371. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a838a01d-c4b1-4d31-b0b3-ffd930626c12/content>

51. Гудзь А.О. Благодійна діяльність українського підприємництва як вагома складова недержавного соціального забезпечення. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття*» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права): у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С.В. Ківалова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т.1. С. 548-552. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3b3bee1f-35cf-4e1d-80ac-c19e074f749b/content>

52. Гудзь А.О. Соціальне підприємництво як інструмент підтримки населення в рамках недержавного соціального забезпечення України. *Актуальні проблеми захисту прав громадян України на працю та соціальний захист на шляху до Євроінтеграції*: матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції. (м. Харків, 7 жовтня 2022 р.) / уклад. О.Г. Середя, О.М. Ярошенко, О.В. Соловійов; за ред. О.Г. Середи. Харків, 2022. С. 153-158. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6875/60.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

53. Гудзь А.О. Зарубіжний досвід соціального підприємництва в контексті вдосконалення практики соціального забезпечення в Україні. *Правове забезпечення соціальної безпеки в умовах євроінтеграційних процесів*: тези допов. учасн. III Між.

наук.-практ. конф. (м. Київ, 16 листопада 2022 р.) / за ред. проф. М.І. Іншина, к.ю.н. М.Б. Мельник. С. 50-52.

54. Гудзь А.О. Соціальне підприємництво як інноваційний інструмент соціального захисту: вітчизняний досвід та перспективи. *Сталий розвиток суспільства та держави: сучасні виклики та напрямки розвитку*: матеріали Всеукр. наук. конф. молодих вчених (м. Одеса, 18 листопада 2022 р.) [Електронне видання] / укл.: В.С. Кучерявенко, Л.С. Бондарчук. І.С. Радковська та ін.; за ред. М.Р. Аракеляна, К.І. Спасової. Одеса, 2022. С. 152-155. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/23909> С. 152-155.

55. Гудзь А.О. Комплексність як ознака права на соціальний захист та право на недержавне соціальне забезпечення як його елемент. *Правове забезпечення соціальної сфери*: матер. XIII Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 28 квітня 2023 р.) [Електронне видання] / укл. А.А. Сірякова; за заг. ред. д.ю.н., проф. Г.І. Чанишевої; Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса, Фенікс, 2023. С. 238-241. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b48ba3e7-c2f4-4a27-bdc7-2ceb2c538fc7/content>

56. Гудзь А.О. Суб'єкти правовідносин із недержавного пенсійного забезпечення. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень*: у 2 т.: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редакцією С.В. Ківалова. Одеса: Видавництво «Юридика», 2023. Т. 1. С. 467-469. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8ee1f8de-ea57-4e83-a4a9-9036c53dc967/content>

57. Панченко А.О., Боброва С.В. Благодійні організації як суб'єкти правовідносин із недержавного соціального забезпечення. *Правова парадигма відновлення України: проблеми та перспективи*: матеріали XIV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, Національний авіаційний університет, 23 лютого 2024 р.) Тернопіль: Вектор, 2024. С. 495-498. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/9657/9.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

58. Панченко А.О. Поняття «вразливі групи населення» та вплив умов воєнного стану на розширення його змісту. *Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (26 квітня 2024 р., Одеса). / за заг. ред. С.В. Ківалова, відп. за вип. М.Р. Аракелян. Одеса: Фенікс, 2024. С. 316-319. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7a6e5ff8-3d4f-4356-a507-9c12aba312c3/content>

59. Панченко А.О. До проблеми взаємодії між державою та недержавним сектором у сфері надання соціальних послуг. *Актуальні проблеми трудового права та права соціального забезпечення*: матеріали XIV Міжнар. наук.-практ. конф. (до 220-річчя Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, 11 жовтня 2024 р.) / уклад. О.Г. Середя, О.М. Ярошенко, О.В. Соловійов; за ред. О.Г. Середи. Харків, 2024. С. 272-276. URL: https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/10868/k_APTP-2024%20%283%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y

60. Панченко А.О. До проблеми визначення донорства та трансплантаційної діяльності як форми благодійної діяльності згідно з законодавством України. *Проблеми реформування соціального законодавства в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови*: матеріали Всеукр. міждисципл. наук.-практ. конф. (м. Київ, 8 листопада 2024 р.) / за ред. Д.І. Сірохи, С.М. Черноус, І.С. Сахарук; уклад. М.О. Денисюк. С. 98-100.

61. Панченко А.О. «Соціальний захист» та «соціальне забезпечення»: до питання доцільності вживання термінів на основі дослідження англomовних джерел та досвіду зарубіжних країн: *Правова система України: європейський вектор розвитку в умовах воєнного стану*: матеріали XV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, Державний університет «Київський авіаційний інститут», 21 лютого 2025 р.). Тернопіль: Вектор, 2025. С. 475-478.

Інші публікації, що додатково висвітлюють основний зміст дисертації:

62. Медвідь А.О. Обов'язки як невід'ємний елемент у сфері реалізації права особи на недержавне соціальне забезпечення. *Актуальні проблеми соціального права*. Випуск III: науково-практичний посібник. Збірник матеріалів учасників Всеукраїнських соціальних програм (заходів) ВГОІ «Інститут реабілітації та соціальних технологій» у 2016 р. / за заг. ред. Костюка В.Л., Мельника В.П. К.: ПВГОІ «ІР СТ Україна», 2017. С. 63-66.

63. Медвідь А.О. Досвід здійснення недержавного пенсійного забезпечення в окремих зарубіжних країнах та можливість його запозичення для України. *Актуальні проблеми соціального права*. Випуск 5. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Українська правнича наука: основні тенденції розвитку в умовах євроінтеграції» (10 листопада 2017 р.). Львів: «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2017. С. 126-128.

64. Недержавне соціальне забезпечення: навч.-метод. посіб. / А.О. Медвідь, О.В. Корнілова. Одеса: Фенікс, 2017. 156 с.

65. Договори у сфері праці та соціального забезпечення / Гудзь А.О., Бориченко К.В., Корнілова О.В., Наньєва М.І.: навч.-метод. посіб. Одеса: Фенікс, 2022. 80 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/14602>

66. Бориченко К. В., Гудзь А. О. Соціальне право: навч.-метод. посіб. Одеса: Фенікс, 2022. 22 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/24086>

67. Право соціального забезпечення: навч. посіб. / Г.І. Чанишева, І.В. Лагутіна, К.В. Бориченко, В.С. Тарасенко, Є.В. Краснов, О.С. Щукін, А.О. Гудзь, О.В. Корнілова; за заг. ред. Г.І. Чанишевої. Одеса, 2022. 266 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.16223>

68. Право соціального захисту: навч. посіб. для здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищої освіти галузі знань 08 – Право, спец. 081 – Право [Електронне видання] / Г.І. Чанишева, І.В. Лагутіна, К.В. Бориченко [та ін.]; за заг. ред. Г.І. Чанишевої; НУ «Одес. юрид. академія». Одеса: Фенікс, 2024. 202 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.27519>

69. Бориченко К.В., Панченко А.О. Соціальне право: навч.-метод. посіб. для здобувачів 2 курсу першого (бакалавр.) рівня вищої освіти ф-ту адвокатури та антикорупційної діяльності ОП «Адвокатура та адвокатська діяльність» галузі знань 08-Право [Електронне видання] / К.В. Бориченко, А.О. Панченко; Нац. ун-т «Одес. юрид. академія». Одеса: Фенікс, 2024. 89 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.27468>

Список наукових публікацій здобувача за темою дисертації та їх кількість, відомості про апробацію матеріалів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих зі співавторами та зарахованих за темою докторської дисертації відповідає вимогам, передбаченим пунктам 7 та 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою КМУ від 17 листопада 2021 року.

Особистий внесок автора. Дисертаційна робота Панченко Анни Олександрівни на тему «Недержавне соціальне забезпечення як форма соціального захисту», подана на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.05 – «трудове право; право соціального забезпечення» є власним авторським дослідженням, у якому наукові положення, висновки та пропозиції обґрунтовано самостійно в результаті опрацювання значної кількості джерел монографічного, нормативно-правового, правозастосовного характеру. Ідеї та розробки, що належать співавторам, не використовувались.

Розглянувши докторську дисертацію та наукові публікації, в яких висвітлені основні наукові результати докторської дисертації, можна дійти висновку про відсутність у докторській дисертації та наукових працях, які розкривають її результати, академічного плагіату, фальсифікації, так і відсутність порушення інших елементів академічної доброчесності.

Відповідність дисертації науковій спеціальності. Дисертаційна робота А.О. Панченко на тему «Недержавне соціальне забезпечення як форма соціального захисту» відповідає спеціальності 12.00.05 – «трудове право; право соціального забезпечення».

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана з правильним вживанням юридичної та спеціальної термінології, грамотною та чіткою мовою. Стиль викладання відповідає прийнятому у науковій літературі, викладені дослідження, наукові положення, висновки та рекомендації забезпечують легкість та доступність її сприйняття.

У результаті попередньої експертизи докторської дисертації А.О. Панченко і повноти основних результатів дослідження:

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів докторської дисертації Анни Олександрівни Панченко на тему: «Недержавне соціальне забезпечення як форма соціального захисту», поданої на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.05 – «трудове право; право соціального забезпечення».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів докторська дисертація А.О. Панченко відповідає спеціальності 12.00.05 – «трудове право; право соціального забезпечення» та вимогам, передбаченим пунктами 7 та 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою КМУ від 17 листопада 2021 року.

3. Рекомендувати докторську дисертацію А.О. Панченко на тему: «Недержавне соціальне забезпечення як форма соціального захисту», подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.05 – «трудове право; право соціального забезпечення», до захисту на здобуття ступеня доктора юридичних наук у спеціалізованій вченій раді з присудженням наукового

ступеня доктора наук.

Рецензент:

Доктор юридичних наук,
професор, завідувач кафедри цивільного права
Національного університету
«Одеська юридична академія»

Є.О. Харитонов

Рецензент:

Доктор юридичних наук,
професор, завідувач кафедри цивільного, нотаріального
та виконавчого процесу
Національного університету
«Одеська юридична академія»

Н.Ю. Голубєва

Рецензент:

Доктор юридичних наук,
професор, професор кафедри трудового права та права
соціального забезпечення
Національного університету
«Одеська юридична академія»

І.В. Лагутіна